

Nd.

81. Frumvarp til laga

[70. mál]

um stuðning við atvinnuvegina.

Flm.: Lúðvík Jósefsson, Karl Guðjónsson.

1. gr.

Í þeim tilgangi að hækka fiskverð til sjómanna og útgerðarmanna og kaupgjald þeirra, sem vinna að framleiðslustörfum, skulu gerðar þær ráðstafanir til stuðnings atvinnuvegunum, sem lög þessi mæla fyrir um.

2. gr.

Frá 1. janúar 1963 skulu vextir Seðlabanka Íslands af afurðalánnum eigi vera hærri en 2% og útlánsvextir viðskiptabankanna á þeim lánum eigi hærri en 2½% fyrstu 6 mánuði lánstímans, en mega hækka úr því um ½%.

Seðlabankinn skal veita afurðalán, sem nema $\frac{2}{3}$ af áætluðu útflutningsverði vörunnar.

3. gr.

Frá 1. janúar 1963 skulu almennir innláns- og útlánsvextir banka og sparisjóða og vextir af öllum föstum lánum færast í það, sem þeir voru, áður en efnahagslögin frá 20. febrúar 1960 voru sett.

4. gr.

Frá 1. janúar 1963 skal Seðlabanka Íslands skylt að greiða útflytjendum fullt verð útfluttra íslenskra framleiðsluvara eigi síðar en einum mánuði eftir að varan hefur verið flutt úr landi, enda sé frá þeim tíma óheimilt að flytja úr landi óseldar framleiðsluvörur.

Þá er Seðlabankanum einnig skylt að greiða framleiðendum fullt útflutningsverð þeirrar vöru, sem þeir sanna með vottorði matsmanns eða á annan fullnægjandi hátt að tilbúin hafi verið til útflutnings í einn mánuð og sölusamningur hefur verið gerður um.

5. gr.

Frá 1. janúar 1963 skulu öll útflutningsgjöld sjávarafurða, þar með talin gjöld til hlutatryggingasjóðs, lækka í það, sem þau voru fyrir setningu bráðabirgðalaga nr. 80 frá 3. ágúst 1961.

6. gr.

Frá 1. janúar til 1. júlí 1963 skal ríkissjóður sjá um váttryggingu allra íslenskra fiskiskipa, og skal iðgjaldsgreiðsla (hundraðshluti iðgjalds) hvers skips vera sem svarar helmingi þess iðgjalds, sem greitt var fyrir það árið 1961. Iðgjöld nýrra skipa skulu ákveðin tilsvarandi.

Fyrir 1. júlí 1963 skal ríkisstjórnin hafa stofnsett nýtt váttryggingarfélag fiskiskipa, sem tryggi sem hagkvæmest váttryggingarkjör.

Eigendur fiskiskipa skulu hafa rétt til þess að segja upp gildandi tryggingarsamningum við íslensk tryggingarfélög með tveggja mánaða fyrirvara.

7. gr.

Árið 1963 skal öllum íslenskum váttryggingarfélögum skylt að lækka gildandi váttryggingariðjöld sín á íslenskum framleiðsluvörum um 25%.

8. gr.

Árið 1963 skulu flutningsgjöld íslenskra skipa á útflutningsafurðum lækka um 20% frá því, sem var árið 1961.

9. gr.

Frá 1. janúar 1963 skal útflutningsfélögum framleiðenda og þeim aðilum öðrum, sem hafa með höndum umboðssölu á íslenskum framleiðsluvörum, óheimilt að taka hærri þóknun fyrir störf sín við sölu en 1% af fob-verði. Óheimilt er að greiða erlendum umboðsaðilum hærri umboðslaun vegna sölu útfluttra vara en 2%.

10. gr.

Sjávarútvegsmálaráðuneytið getur með reglugerð ákveðið nánar um allt, sem varðar framkvæmd þessara laga.

11. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi, og eru jafnframt úr gildi felld öll lagaákvæði, sem fara í bága við þau.

Greinargerð.

Enginn hugsandi maður getur lengur verið í vafa um það, að stefna ríkisstjórnarinnar í efnahagsmálum leiðir út í beint öngþveiti.

Síðan ríkisstjórnin tók við völdum, eða á tæpum þremur árum, hefur allt verðlag í landinu farið stórhækkandi og lífskjör vinnandi fólks versnandi.

Samkvæmt útreikningum Hagstofu Íslands hefur verð á öllum vörum og þjónustu, sem reiknað er með í vísitölunni, hækkað á valdatíma núverandi ríkisstjórnar, fram til 1. október s. l., um 41%. Hækkun vísitölunnar fyrir vörur og þjónustu nemur 41 stigi í hinni nýju vísitölu. Þessi hækkun samsvarar 82 vísitölustigum í þeirri vísitölu, sem áður gildi. Séu verðhækkanir þessar bornar saman við verðhækkanir árána 1956—1959, kemur í ljós, að verðhækkanirnar þá voru smávægilegar borið saman við það, sem nú hefur orðið á tæpum þremur árum.

Verðhækkanir þessar stafa auðvitað af því, að á valdatíma núverandi ríkisstjórnar hafa verið samþykktar tvennar gengislækkanir, hækkun á söluskatti, hækkun vaxta og reglur um hámarksálagningu afnumdar í mörgum tilfellum. Nú í byrjun þessa vetrar er fyrirsjáanlegt, að kaupgjald hlýtur almennt að hækka til mikilla muna á næstu mánuðum.

Mörg verkafélög hafa sagt upp kjarasamningum sínum, og samtök annarra launþega hafa einnig gert kröfur um launahækkun. Það væri fullkomið skilningsleysi af hálfu stjórnarvalda landsins að ætla að neita launastéttunum um bætt launakjör, eins og verðlagsmálunum í landinu er nú komið.

En hvað verður þá um hag útflutningsframleiðslunnar, ef hún á að taka á sig miklar kauphækkanir án þess að fá hækkaðar tekjur á móti? munu ýmsir spyrja.

Með flutningi þessa frumv. viljum við flutningsmenn benda á, að það er unnt að gera útflutningsatvinnuvegunum kleift að greiða hærra kaup en þeir geta nú, með því að léttu ýmsum þeim útgjöldum af framleiðslunni, sem nú hvíla á henni og telja verður óeðlilegt að hún beri.

Það hefur löngum verið leikur núverandi ríkisstjórnar að halda því fram við verkamenn, að ekki sé hægt að hækka kaup þeirra af því, að útgerðin þoli það ekki. Útgerðinni er aftur sagt, að hennar hagur sé þröngur af því, að sjómenn taki of stóran hlut af aflanum. Og frystihúsin geta ekki hækkað fiskverðið til sjómanna og útgerðarmanna af því, að kaup verkafólks er talið vera of hátt. Þannig er hverjum stefnt gegn öðrum og þar með sannað, að ekkert sé hægt að gera við vandanum.

En samanburður á kaupgjaldi og fiskverði í Noregi og hér hefur brugðið nokkru ljósi á þessa svikamyllu ríkisstjórnarinnar. Í Noregi er kaupgjald verkafólks hærra en hér, þar er fiskverð miklu hærra en hér, og þar virðist afkoma fiskkaupenda einnig vera miklu betri en hér. Íslenzki fiskurinn er þó seldur á eins háu og jafnvel hærra verði á heimsmörkuðum en sá norski.

Hvað er það þá, sem veldur? Málið er augljóst, þegar betur er að gáð.

Í Noregi eru útflutningsgjöld á sjávarafurðum svo að segja engin, eða um 0.075%, en hér eru þau orðin samkvæmt ákvörðun ríkisstjórnarinnar 7.4%. Slík útflutningsgjöld þekkjast hvergi hjá nokkurri annarri þjóð. Núverandi ríkisstjórn hefur hækkað þessi gjöld úr 2.9% í 7.4%. Í Noregi býr sjávarútvegurinn og atvinnuvegir landsins almennt við lága vexti, 2—3%, en hér á landi eru vextirnir hærri en í nokkru öðru landi í Evrópu. Hér eru vextir nú 7—9½% og á föstum lánnum 6½—8½%. Vaxtabyrðin hér er tvisvar til þrisvar sinnum meiri en í Noregi. Vátryggingargjöld fiskiskipa eru tvisvar til þrisvar sinnum hærri hér á landi en í Noregi. Flutningsgjöld vöruflutningaskipa eru hér miklu hærri en í Noregi fyrir sambærilega flutninga. Hér á landi skattleggja bæði ýmsir milliliðir og ríkisvaldið sjálft útflutningsframleiðsluna miklum mun meir en gert er í Noregi. Og hér á landi er kostnaður við fisksölusamtök fiskframleiðenda og söluumboð miklum mun hærri en almennt þekkist annars staðar. Það eru þessir og fleiri aðilar, sem hér á landi taka svo stóran hluta af útflutningsverðmætinu, að hér þarf að greiða verkafólkinu lægra kaup og sjómönnum og útgerðarmönnum lægra fiskverð en sömu aðilum er greitt t. d. í Noregi.

Það, sem hér þarf að gera og við Alþýðubandalagsmenn höfum margsinnis bent á, er að ráðast að rótum meinsins og léttu vaxataokrinu af framleiðslunni, að

létta milliliðaokrinu af útflutningnum, lækka váttryggingar, lækka flutningsgjöld og stórlækka álögur þær, sem ríkisstjórnin hefur lagt á framleiðsluna í formi útflutningsgjalda.

Með þessu frumvarpi bendum við á nokkur atriði, sem gera þarf útflutningsatvinnuvegunum til stuðnings. Væru þessi atriði framkvæmd, mætti hækka kaup verkafólks, sem við framleiðsluna vinnur, um 20% og fiskverðið um 25—30% og bæta þó hag fiskvinnslustöðvanna frá því, sem nú er.

Hér skal nú gerð nokkru nánari grein fyrir því, hvað samþykkt þessa frumvarps mundi létta miklum útgjöldum af sjávarútveginum.

Vaxtalækkun.

Samkvæmt frumvarpinu er lagt til, að vextir á afurðalánum lækki um 4.5% frá því, sem nú er. Jafnframt er gert ráð fyrir að lækka vexti af öðrum rekstrarlánunum útgerðarinnar um 2% og vexti af öllum öðrum lánunum um 2%.

Telja má víst, að þessi vaxtalækkun nemi á ári fyrir sjávarútvegin sem heild að minnsta kosti 100 milljónum króna.

Lækkun váttryggingargjalda.

Samkvæmt frumvarpinu er gert ráð fyrir, að eigendum fiskiskipa verði gert mögulegt að fá váttryggingu skipa sinna fyrir helmingi lægra gjald en þeir hafa þurft að greiða. Árleg iðgjaldagreiðsla fiskiskipaflotans er um 140 milljónir króna. Væri hér því um að ræða útgjaldalækkun, sem næmi um 70 milljónum króna.

Lækkun útflutningsgjalda.

Samkvæmt frumv. er lagt til, að útflutningsgjöld af sjávarafurðum verði lækkuð úr 7.4% í 2.9%, eða í það sama og þau voru, áður en ríkisstjórnin setti bráðabirgðalögin um sérstakar ráðstafanir vegna gengislækkunarinnar 1961. Lækkun þessi á útflutningsgjöldunum mundi nema um 160 milljónum króna á ári.

Lækkun flutningsgjalda.

Frumvarpið gerir ráð fyrir, að flutningsgjöld íslenzkra skipa á útflutningsvörum verði lækkuð um 20% árið 1963. Sú lækkun mundi sennilega nema um 20 milljónum króna.

Aðrar ráðstafanir.

Þá er lagt til í frumvarpinu að lækka nokkuð önnur váttryggingargjöld, sem hvíla á framleiðslunni, og umboðslaun sölufélaga og umboðsaðila.

Einnig er lagt til, að gerðar verði ráðstafanir til þess að tryggja framleiðendum greiðslu á útflutningsvörum hraðar en nú á sér stað. Slík skipan mundi spara framleiðendum mikil og margvisleg útgjöld.

Talið er líklegt, að þessi atriði mundu létta beinum útgjöldum af sjávarútveginum, sem nema um 50 milljónum króna á ári.

Lækkun útgjalda sjávarútvegsins yrði því að minnsta kosti um 400 milljónir króna á ári, ef frumvarp þetta yrði samþykkt. Slík lækkun heildarútgjalda sjávarútvegsins gerði mögulegt að hækka fiskverðið innanlands um 25—30%.

Enginn vafi getur leikið á því, að auðvelt væri að framkvæma öll þau atriði, sem frumvarp þetta fjallar um.

Lækkun vaxtanna er sjálfsagt mál, sem flestir landsmenn viðurkenna að framkvæma eigi sem fyrst. Seðlabankinn mundi að vísu missa nokkurn hluta af sínum mikla gróða, en slíkt er eðlilegt, því að seðlabönkum er ekki ætlað það hlutverk að græða á atvinnuvegunum.

Lækkun váttryggingargjalda er möguleg, og hefur samanburður á váttryggingargjöldum fiskiskipa í Noregi og hér á landi leitt í ljós, að unnt ætti að vera að lækka gjöldin hér um helming, ef rétt er að farið.

Útflutningsgjöld sjávarafurða má auðveldlega lækka í það, sem þau voru fyrir

á yfirstandandi ári. Hækkun ríkisstjórnarinnar á þeim gjöldum var ákveðin af skammsýni og skilningsleysi á þörfum sjávarútvegsins.

Lækkun flutningsgjalda íslenzkra skipa er auðveld, þar sem vitað er, að þau hafa grætt mikið að undanfögnu. Flutningsgjöld erlendra skipa á íslenzkum afurðum mundu fljótlega lækka á eftir, þar sem vitað er, að það eru taxtar íslenzku skipanna, sem ráða um flutningstaxtana hér við land.

Í frumv. er gert ráð fyrir því, að Seðlabankinn verði skyldaður til þess að greiða útflytjendum, einum mánuði eftir að útflutningsvara er flutt úr landi, fullnaðarverð vörunnar, enda er þá við það miðað, að útflutningsvörur séu ekki fluttar úr landi, nema þær séu fyrir fram seldar.

Þá er einnig gert ráð fyrir því í frumv., að Seðlabankinn greiði framleiðendum fullt verð þeirrar útflutningsvöru, sem legið hefur tilbúin til afskipunar í heilan mánuð og fastur sölusamningur hefur verið gerður um. Seðlabankinn tekur allan erlendan gjaldeyri fyrir útfluttar vörur, og er þá ekki óeðlilegt, að hann hafi nokkrar skyldur varðandi þau gjaldeyrisverðmæti, sem þannig eru tilbúin til útflutnings og sala er tryggð á.

Í frumvarpinu er gert ráð fyrir því að lækka nokkuð þóknun þá, sem sölu-félög framleiðenda og íslenzkir umboðssalar taka fyrir umboðsstörf sín. Félögin taka nú yfirleitt 2% þóknun. Enginn vafi er á, að þau gætu unnið nauðsynleg umboðs-sölustörf fyrir 1%, og er það því sett sem hámark í frumv.

Sala á íslenzkum framleiðsluvörum erlendis fer að verulegu leyti fram á vegum erlendra umboðssala. Ýmis dæmi eru um það, að þeir taki orðið 4% í umboðslaun. Rétt hefur því þótt að girða fyrir slíka okurstarfsemi með því að banna hærri greiðslu til erlendra umboðssala en 2%.

Í greinargerð þessari hefur aðallega verið vikið að þeim hagsbótum, sem sjávar-útvegurinn hefði af samþykkt frumvarpsins. En augljóst er þó, að aðrir atvinnuvegir landsins mundu einnig njóta góðs af samþykkt þess. Þannig mundi almenna vaxta-lækkunin ná til allra, og lækkun vaxta á afurðalánnum mundi einnig koma land-búnaðinum til góða. Ýmis önnur ákvæði frumvarpsins, sem varða útflutning, mundu koma öllum útflutningsgreinum til hagsbóta.

En eins og verðlagsmyndunin er í landinu, skiptir mestu máli, að þannig sé búið að sjávarútveginum, sem algerlega er háður erlendu verðlagi, að hann geti starfað með eðlilegum hætti.